ఆంధ్రప్రభ
కళా సాహిత్య విజ్ఞాన వేదిక

కశ్మీరు - వశ్మీరు

'అమరేంద్ర'

పిక్ చెరువుగట్టున చెట్టు నీడలో కూచుని పడివున్న ఓ వ్యక్తి. ఆకుల సందుల్లోంచి సూర్యపిలాలు మాటుల్లోగా గుచ్చుకుంటున్నాయి. చెవులకడుపతో వీళ్ళు తెచ్చుకోవడానికి వచ్చిన యువతి అతని వంక చూసింది. ఎందుకేనటికి ఈ మనిషి కదలకపోయేసరికి దగ్గరకు వెళ్లి "ఎవరు మీరు? ఇక్కడ పడుకున్నారేం? నిద్ర పోతున్నారా? అని కోమల స్వరంతో ప్రశ్నించింది. కళ్ళు తెరిచి ఆ యువతి ముఖం చేపిపిలజాసి కిలగాలుగా లేచి నిలబడ్డాడు.

"నీ పేరేమిటి? ఎక్కడికి వెళ్తున్నారు? అని ఆప్యాయంగా ప్రశ్నించింది యువతి.

"పేరు ఒక బాటసారిని. పూరీ యాత్రకు వెళ్తున్నాను అన్నాడు అతను.

"పురి ఇక్కడ ఒంటరిగా తిరుగుతున్నారేం?

"అతిసిపోయాను. బాగా అలసిగా వుంది. శరీరం సొమ్మసిల్లి పడిపోతున్నాను.

"ఇలా చెట్టుకింద పడుకుంటే అలసి తీరుతుందా? మా యింటికి రండి. ఏమైనా తిని విశ్రాంతి తీసుకోవచ్చు అని చిరునవ్వుతో ప్రశ్నలు వినిపించినట్టూరాలు మాదిరిగా పిలిచే సరికి అతనికి ఆశ్చర్యం కలిగింది.

"ఏమి టాలోచిస్తున్నారు? ఎంజుకు ఇంకోసారి రండి అని అప్యాయంగా అనే సరికి సంతోషాలు పడిపోయి అమె వెంట బయలు దేరాడు.

ఆ ఇంటర్లో అమెకి ఒంటరిగా వుంటోంది వీరి సంసారం. భర్తతో అభాగిని. అను పల్లెలో కలహారం అందించింది. ఆకలిగలిగి పోతున్నప్పటికీ అతను సంకోచించటం చూసి "ఏమి ఎందుకోసుకున్నావు? మేము మీకు సొంత వంటివాణ్ణి. ఏ ముందు విడియం దేనికి? అమెకి అశ్చర్యం కలిగింది.

భోజనం కానీ మంచం చేసింది. కరువూ తుల్ప్రదమైన దుస్తులు ఆమెకి విశ్రాంతి తీసుకోవడమే. ఆ రాత్రి జ్వరం తగిలి నాలుగు రోజులు అక్కడే వుండిపోయాడు. అతనిచేత దాలైన అభాగిని ఎంతో ఆత్మీయభావించి ఉన్నకాలాలు చేసింది. మర్నాడు తన దారిన తాను పోదామనుకుంటున్నాడు.

ఆనాటి రాత్రి పక్కగదిలో అభాగిని పడుకుని వున్నది. బైటనుంచి ఏదో తలుపు ఎవరో దబదబా బాదుతున్నారు. అభాగిని గొల్లున ఏడుస్తున్నది. ఇద్దరు పురుషులు కత్తులతో దూర్చుతూ వచ్చారు. దీన్ని మేము పోషిస్తున్నాము. ఇది మనిషి అని ఒకరు అంటున్నారు కాదు అది నా మనిషి. వాకు సర్వాధికారాలూ వున్నాయి దీనిమీద అని రెండో మనిషి అరిచాడు.

[illegible] పూపిరి పోసుకున్న అతిథి ఆ యిద్దరి మధ్యకి వెళ్లి విలపిస్తూనే ఆభాగిని అతని భార్యమీద పడి "నన్ను, రాక్షసులను రక్షించు అని బావురుమన్నాడు. ఆమె రహస్యంగా అభాగ్యా వారిలోకుమంటా వాకు ఆశ్రయం ఇవ్వండి. యుద్ధమైతే తిరుగుముకు పనుస్తాడు. మీ ఇది ఆశ్రయం చెయ్యండి. మీకు తిరిగి సేవ్యేదాకా అక్కడ తల దాచుకుంటాను. బైటికి పోకుండా నాకు ఇక్కడ ఉండిపోవాలి. ఇదే నా ప్రమాణ స్థిరంగా వున్నాను అంది దీనంగా.

ముక్కూ మొహం తెలియని మనిషిని నమ్మి రాలం చెయ్యడం ఇష్టంలేదు అనా? తండ్రి దుర్మార్గుడు. ఏమ్ము రౌంజరు దుండగుల సాయంతో నన్నుపుగా అమ్ముదామని చూస్తున్నాడు. ఈ దురదృష్టమంటి బ్రతుకు నిలా? అని దిగ్గలగా రోదించింది. అలి పాలు ఎదురుగా కరిగిపోయింది. ఎందేలాలు [illegible] ఎంచుకోపోయాయి. లోకం చేతులు ఇచ్చాయి.

సాయంకాలం ఆఫీసునుంచి తిరిగి వచ్చిన అతనికి తన కథ చెప్పుకుంది. నిజమేనే ఎదురుగుతోంటే చెప్పి ఇద్దరమూ. మాకు అనే ఒకటి అమ్మేసేవాడు. అక్కడి నుంచి పారిపోతే ఒకాయన ఆశ్రయం ఇచ్చి తండ్రిగా చూచాడని అనుకున్నాడు. ఆ వ్యక్తే ఇప్పుడు తనను ఒక సరుకుగా అమ్మేసే దుర్మార్గం ఎదిరించాలని చూస్తున్నాడు. "ఇప్పుడు మీరు నన్ను బైటికి తరిమివేస్తే నేను నుయ్యా గొయ్యా చూసుకుంటాను. మరణమే నాకు శరణ్యం అని దీనంగా వేడుకున్నది. "సరేలే భయంలేదు. నిశ్చింతగా నీ యిష్టం వచ్చినంతకాలంవుండు అన్నాడు అతను.

మర్నాడు ఆ శిశుపాలిక అక్కడ తల దాచుకున్న సంగతి ఎలాగో పసిగట్టి తండ్రిగా చూచాడు అతనిని పిలిపించుకుని వచ్చాడు రెండుమందల రూపాయలూ వారి భర్తకిలా భస్తీ పిల్లను వదిలేసి వెళిపోవాలన్నాడు ఒక ప్రాణస్నేహితుడి దగ్గర రెండు వందల యాభై రూపాయలు బయలు తెచ్చి యిచ్చి ఆ దుర్మార్గుణ్ణి పీడ వదిలించుకున్నాడు. దుష్టు మొదటి సారిగా అమాకు మనిషిగా బలిపోతే అవకాశం చిక్కింది. ప్రాణభయం తెలుసుకోగల మనిషిని కలుసుకోగలిగినందుకు దుఃఖిసిస్తోంది. అతనికి జబ్బుపడితే కళ్లలో వేలుపెట్టి మొదలు కూడా పరిచర్యలు చేసింది., తన ఉపచారాలతో అతని బాగు చేయగలిగింది.

"ఏమిటంటి?

"నిన్నటం .

"వాకా? నేను ఎంత పాపిష్ఠిదాన్నో నీకు తెలియదు. వాకు ఆ యోగ్యత లేదు.

"నువ్వు మేలిమి బంగారానివి. నిన్ను మూలిన్యం అంటుకు. నువ్వు వంశంలో పుట్టినవారు బలవర అంటని వేంకటాదిని. నీ సంగతి వాకు బాగా తెలుసు అంటూ అమె ముంగురులను ముద్దుపేట్టాడు. నవరిస్తూ "ఈ పాపపు సంచూరం తేల్చిదిద్దుతాను అన్నాడు వుకు నవ్వులో. కృతజ్ఞతాభావంతో ఆమె కళ్ళు శ్రావణ మేఘాలుగా కదిలాయి.

భుజంటి ఉపాధ్యాయ సంఘటనలు నీ మనలోనే నాటకంలోనో ఎటువంటి సన్నివేశాలు మనకుకలగవు చంద్ర పటర్జీ జీవితంలో కొల్లలుగా తారసిలు అయి. ఇటువంటి వింత వ్యక్తులని విచిత్ర సంఘటనలను వాస్తవ జీవితంతో ఆయన చూపించడమ్మన్నదే అసలు బాలు (వాసిన నవలలో పాత్రలు కష్ట నాంపాలతో పరిచి పీలుస్తూ వుంటాయి.

ఆయన హాస్య బలాకు కొండను జీవాంతర పురుషుని నిన్నటి 1876 వ సంవత్సరం నాన్పాంబర్ 15 వ తేదీన ఒక సామాన్య కుటుంబంలో పుట్టాడు. తండ్రి హెడ్ క్లర్కు తల్లి భువన మోహిని. తండ్రికి సాహిత్యం పట్ల చిత్రలేఖనంలోనూ ఆసక్తి వుండేది వీళ్ళ పుత్రులు మొదలుపెట్టి మధ్యలోనే ఆపేసేవాడు. కిల్లాన లోకంలో పిరికివాడు. నిర్విప్త జీవనం తండ్రి నుంచి శరతబాబుకు సంక్రమించాయి. తల్లి నుంచి శిలువూ భవ్య సౌందర్యమూ ఆయనకు వారసత్వంగా వచ్చాయి.

చిన్నప్పుడు పదుపుమీటకంటే అటల మీదా ఆటల మీదనుమీదా ఆసక్తి ఎక్కువగా వుండేది. భాగల్పూర్లో మేనమామల యింట్లో చదువుకుంటూనాటకాలతోపాటు సాహిత్య చర్చలతో కాలం గడిపేవాడు. ఆయన నడు ఇరవై యేళ్ళు వయస్సు వచ్చేసరికి తండ్రి పరణించింది. ఆర్థిక దుస్థితిచే చదువు మానకోవలసి వచ్చింది. తండ్రి నిస్సహాయ స్థితి చూసి కుటుంబ పోషణకోసం చిరర ఉద్యోగాలు చేయసాగి వచ్చింది. తండ్రి పరణించిన సమయంలో చేతిలో పైసా కూడా లేకపోవటం వల్ల తన పైదికలు అన్ని మేసి పితరకర్మ చేయవలసి వచ్చింది.

పుట్టిన చోటనే నిలిచి పనిచేయడమన్నదే కరతలాబాలు బర్మా వెళ్ళాడు. పద్నాలుగు సంవత్సరాలు బర్మాలో (నివసించి జీవించాడు. ఈ కాలంలో తీవ్ర పరిశీలనతో మానవుల కష్టాలనూ బాధలనూ అవగాహన చేసుకుని తరవాత కాలంలో రచనలకు నిరోయోగపడిన అనుభవాలు సాధించి పెట్టినవి అజ్ఞాతవాసం నుంచి వంగభూమికి తిరిగి వచ్చిన ఆయన రష్యన్ వ్యాసంగం విస్తృత జయంగా కొనసాగింది. ఆయన్ని రెండోసారి జీవితాంతంలో ఒకసారి ఇరవై ఏళ్ళు ఇరవై పైబడిన తరవాత పరిచయం అయిన భారతి సంపాదకుడు

ఆయన రచించిన సంక్షిప్త నవలలు శ్రీకాంత, బిందు, హరిదాస్, గృహదాహం, శుభ్ర దత్తుంటిని పాఠకులను ఎంతగా ఆకర్షించి నప్పటికీ నవలికలు ఆనదగ్గ పరిణితి, ఇంగ్లీ పాత్ర, దేవదాస్, జమీందారీ మహిళలు, పల్లెటూరి యాళలో చెదరని ముద్రలుగా నిలిచి పోతాయి. ఆయన శిల్పమూ, పాత్రోచిత ప్రయోజనమూ సమన్వయం పొందిన నిన్న నవలల్లో దేవదాసు ఆయన పవిత్ర పాత్రగా పరిణమించాడు.

(ప్రపంచానికి వారిని ప్రేమించేవారిని ఆదరించే జీవయగల కృషా దృష్టిని ఆయన ప్రకటించాడు. సమాజ దృష్టిలో పిల్లలుగా పతితులుగా నిరాదరణ పొందే వారిలో నిమగ్నంగా వుండే మానవత్వాన్ని విశద దృష్టితో చిత్రించి కళాత్మకంగా ప్రదర్శించిన మహనీయుడు శరత్. ఆయన పిల్లల్ని వాస్తవ వాదిగా కనబడే చిత్రించాడు. నెగ్రోపాత్రే పెంచి చిన్నతనంగానూ గొప్పగా పెంచబడ్డవాడుగా "పిల్లవాడు మొదట్నుంచీ పిల్లలకి శుభకోరుకు ఫలితాలు వుంటాయి. కాదు మనకోసం.''

ఖండేరు పాడిపూలో కుంచెను కన్నీరూ తప్ప నీలుగుడు తరతరాలు పిల్లల్లో అని పిలకాలం బాధపేళ్ళు. ఆయన తరతరాల భావించే ఉదాత్త విశాల మనసుతో దృష్టి శక్తి లపిత అగాధ సానుభూతితో ప్రపంచపు పాపాలూ. కర్తుల ప్రాణదయాలో ఎన్నో నాటిన అనేకరకు అమానవతా పరిణామ చేసిన అక్షర శిల్ప శరత్, కన్నీరు పట్టించగా పాత్రల కథాయుద్ధం (గమించిన స్త్రీవాదే ఆయన తెలిపి ప్రేమ రాగంతో స్త్రీపరుగు దేవదాసులు రచించడ్డాయి ముగుసలు సందించిన శ్రావణ మేఘం శరత్ చంద్ర చటర్జీ. కరుణా దృష్టితో మానవులను దైవ పరుచుకుంటి మురిపించే ఆయనకి భగవాన్ శరత్.

ఒకనాడు సాధారణ వీరుడు ఓడకు ఆయనను పిలిచే "నాకు పైసాపనులు నాకు వచ్చుతాయి. రచించగల శక్తులు నాలో బాగుండవు అన్నాడు. శరత్‌బాబు వెంటనే "నేను తీసుకుంటాను, రవీంద్రుడు చంద్ర చటర్జీ.

ఆయన రచించిన నవీన్ గ్రంథ నవలలు శ్రీకాంత, బిందు, హరిదాస్, గృహదాహం, శుభ్ర దత్తుంటిని పాఠకులను ఎంతగా ఆకర్షించి నప్పటికీ నవలికలు ఆనదగ్గ పరిణితి, ఇంగ్లీ పాత్ర, దేవదాస్, జమీందారీ మహిళలు, పల్లెటూరి యాళలో చెదరని ముద్రలుగా నిలిచి పోతాయి. ఆయన శిల్పమూ, పాత్రోచిత ప్రయోజనమూ సమన్వయం పొందిన నిన్న నవలల్లో దేవదాసు ఆయన పవిత్ర పాత్రగా పరిణమించాడు.

(ప్రపంచానికి వారిని ప్రేమించేవారిని ఆదరించే జీవయగల కృషా దృష్టిని ఆయన ప్రకటించాడు. సమాజ దృష్టిలో పిల్లలుగా పతితులుగా నిరాదరణ పొందే వారిలో నిమగ్నంగా వుండే మానవత్వాన్ని విశద దృష్టితో చిత్రించి కళాత్మకంగా ప్రదర్శించిన మహనీయుడు శరత్. ఆయన పిల్లల్ని వాస్తవ వాదిగా కనబడే చిత్రించాడు. నెగ్రోపాత్రే పెంచి చిన్నతనంగానూ గొప్పగా పెంచబడ్డవాడుగా "పిల్లవాడు మొదట్నుంచీ పిల్లలకి శుభకోరుకు ఫలితాలు వుంటాయి. కాదు మనకోసం.''